

Kunniamerkkejä veteraanipäivänä

Kansallinen veteraanipäivä kokosi keskiviikkona 27.4. Turun Messukeskukseen sotien veteraaneja, lottia, sotilaspoikia ja pikkulottia juhlimaan Suomen itsenäisyyden puolesta taistelleiden työtä jo 30. kerran.

Juhlassa luovutettiin presidentti Sauli Niinistön myöntämät Suomen Valkoisen ruusun Ritarikunnan I luokan mitalit paikalla olleille veteraaneille. Turun juhlissa myönnettyjä mitaleita oli yhteensä 138 kappaletta ja niitä saivat Turun Sotaveteraanien, Sotainvalidien Veljesliiton Turun osaston sekä Turun Seudun Rintamaveteraanien jäsenet.

Tervehdyssanat juhlassa esitti veteraanityöryhmän puheenjohtaja Osmo Suominen ja juhlapuheen piti Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Seppo Lehtinen. Kommodori Auvo Viita-aho Logistiikkarykmentistä muistutti, että tänä päivänä Suomea puolustetaan osana laajempaa yhteisöä.

–Suomen rajojen ulkopuolella palvelee miehiämme kriisinhallintatehtävissä. Tänä vuonna otetaan käyttöön nimitys kriisinhallintaveteraani. Myös nämä miehet palaavat kotiin koviakin kokeneina.

Vuoden teemana on Vastavirtaan nousee lohen suku, joka perustuu oululaisen runoilijan Juhani Siljon runoon Vastavirtaan. Ensimmäistä veteraanipäivää vietettiin vuonna 1987 Lahdessa.

"Koteihin tarvitaan erilaisia palveluita"

Arvoisat veteraanit, puoliset ja lesket sekä tukijoukot ja muut Veljesviestin lukijat.

Sotiemme veteraanien kuntoutusmäärärahoista on käyty vilkasta keskustelua jo vuosien ajan ja budjet-tiriihen karsintoja on vuosittain korjailtu vaihtelevalla menestyksellä. Tänä vuonna rintamaveteraanien kuntoutukseen ja kotiin annettaviin palveluihin on varattu 29,4 miljoonaa euroa, joista kymmenen miljoonaa on tarkoitettu veteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin. Tässä vaiheessa vuotta on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei tänä vuonna näitä rahoja jää käyttämättä, kuten vähäisessä määrin jäi viime vuonna. Tämä koskee ennen kaikkea Turkua, joka palautti viime vuoden rahoista huomattavan summan.

Myönteistä on se, että kaupunki on tämän huomannut, tosin nytkin vasta vuoden loppupuolella. Turun kaupunki lähestyy veteraaneja tarjoamalla näillä valtion rahoilla kaikille halukkaille kolmen päivän jouluruokapaketin joulun pyhiksi. Hyvä näin.

Sotiemme veteraaneja on tällä hetkellä Suomessa noin 20 000. Varsinais-Suomessa heitä on vielä toista tuhatta. Veteraanien keski-ikänsä on 92 vuotta ja noin 80 % heistä asuu edelleen erilaisissa kodeissa. Turun Sotaveteraaniyhdistyksen otantaan perustuvan selvityksen perusteella koteihin tarvitaan huomattavasti lisää palveluja. Tällaisia ovat siivouksen lisäksi esimerkiksi ateriapalve-

lut, kuljetuspalvelut, vaatehuolto, virkistystoiminta ja yksinäisyyttä torjuva ystävöiminta. Samoin asuntojen kunnossa todettiin olevan huomattavia korjaustarpeita, joista tärkeimmät tuntuivat olevan liikumisen esteet, lattioiden liukkaus, liian heikko valaistus sekä kylpyhuoneiden ja pesutilojen puutteellisuudet.

Vuoden 2017 valtion talousarvioon on Suomi 100v- juhluvuoden kunniaksi varattu veteraanimäärärahoja huomattavasti lisää. Suurin lisäys on juuri kotiin annettaviin palveluihin. Koko maassa tätä summaa on kasvatettu 20 miljoonaa euroa, joten nyt kuntien käytettävissä tähän tarkoitukseen on 30 miljoonaa. Toki on huomattava, että varsinaiseen kun-

toutukseen varattua rahaa on supistettu 8 miljoonaa euroa, joka merkitsee sitä, että se raha loppuu kesken.

Toivottavasti jokaisessa kunnassa huomioidaan jo tässä vaiheessa tulossa oleva noin kolminkertainen valtion raha veteraanien kotona asumista tukeviin ja toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin. Palvelumäärärahan voimakas kasvu edellyttää Turussakin uudenlaista palveluotetta ja yhteistyötä Turun Sotaveteraaniyhdistyksen kanssa. Me yhdistyksessä olemme tähän valmiita ja halukkaita. Meidän täytyy yhdessä etsiä ja löytää kaikki veteraanit. Kaupungin tulee lähestyä henkilökohtaisesti jokaista veteraania, selvittää heidän todelliset palvelutarpeensa, tekemään vanhuspalvelulain edellyttämä

palvelusuunnitelma ja toteuttamaan se. Vain tällä tavalla saadaan lisäantyneet varat käytetty tarvetta vastaavalla tavalla.

Satavuotiaan itsenäisen Suomen on nyt osoitettava Turussakin, että se hoitaa kunnolla tämän itsenäisyyden puolustaneiden sotien veteraanien ansaitseman kohtelun.

Näissä merkeissä toivotan kaikille lukijoille hyvää loppuvuotta ja rauhaa Joulun odotusta.

Pekka Paatero
puheenjohtaja

Suezilla rauhaa turvaamassa

YK:n pääsihteeri tiedusteli marraskuun neljäntenä vuonna 1956 valmiutta joukko-osaston lähettämiseksi valvontajoukkoihin. Kolmantenatoista päivänä valtioneuvosto päätti osallistumisesta ja jo 14. joulukuuta suomalainen komppania oli Port Saudissa.

Kuvassa kolmannen joukkueen kersantit: Arvo Lehtikoinen, Simo Suokivi, Jorma Reinimaa ja Tauno Mielonen. YK-joukoista ja Simo Suokiven Suez-kokemuksista sivuilla .

Sisällys

Puheenjohtajan palsta.....	3
Kasarin kasvatti.....	4 – 5
Klaus Heinonen – 100 vuotta.....	6 – 7
Veteraanit Ruissalossa.....	8 – 10
Patsaita ja yhteislaulua.....	11
Veteraaniperinne säilytettävä	12
Jouluateria veteraaneille.....	13
Eino Tirronen 95 vuotta	14
Toiminnanjohtajan tuoilta	15
YK-joukkoja 60 vuotta	16 – 17
Kirjava satama I	
Turun satama Suomen keuhkoina	18 – 24
Koululaisen tervehdys.....	25
Lauantain toivotut	26 - 27

- Onneksi valitsin apteekin, toteaa Pentti Vanamo Turun Apteekkimuseossa.

”Keltatauti päätti tutkakoulutuksen”

- Minähän olen kasarmien kasvatti! Pentti Vanamon kertoessa lapsuus- ja kouluvuosistaan toistuvat tutut nimet; Kivennapa, Valkjärvi, Äyräpää ja Viipuri.

Ja koulukavereina Veijo Meri ja Sihvon veljekset Jouko ja Antti.

- Vapaa-aikaan kuuluivat mm. partiolippukunta Valkjärven Rajasisit sen Kotka vartio johtajana Jouko Sihvo ja Viipurissa suojeluskunnan poikaosasto, joten varsin luontevasti toimin aikanaan lähettinäkin Viipurissa.

- Viipurista lähdimme myös ensimmäisen kerran sotaa pakoon. Talvisodan pommitusten aikana pakenivat pommeja muut sisarukset Monrepos’n kallioille.

- Minä äitini kanssa olin noutamassa Viipurin Postista isämme palkkarahoja. Isä oli jo rintamalla Jouduimme sillä matkalla pommituksen jälleen alkaessa menemään väestösuojaan monien muiden tavoin.

- Talvisodan ensimmäisenä päivänä pommituksen jo alettua koulumme oppilaita kehoitettiin lähtemään kotiin, vaikka hälytystila oli vielä voimassa. Hiekan laivalaiturilla Kauppatorin rannassa näimme kun koneet palasivat tyhjinä Viipurin Linnan yli lentäen matalalla, it alkoi ampua linnan pihalta ja kun savuhatarat ilmestyivät taivaalle me hurrattiin luullen ammusten osuneen kohteeseensa. Mutta pettymys oli suuri,

ne olivatkin ammusten aiheuttamat savut! Koneet jatkoivat kohti itää..

- Talvisodan ajan olimme äiti ja 6 lasta Savonrannassa, lähellä Kerimäkeä, vaaran laella sijainneessa suuressa hirsitalossa uskovaisen suurperheen hyvässä huomassa.

Pentti Vanamon välirauhan ja jatkosodan vuosien nimiä olivat Savonrannan ohella Lempäälä, Tampereen lyseo ja lopulta myös Mynämäki.

- Isäni toimi Mynämälle muuton jälkeen Vakka-Suomen Suojeluskuntapiirin aluepäällikkönä.

- Ennen kutsunnassa oloa kuuluin Mynämäessä ensin sotilaspoikiin, sitten Is.komppaniaan ja 16 vuotiaana olin komennuksella Pst.tykki-komppanian lähettinä Lempäälässä,

Jarmo Suomalainen ja Pentti Vanamon muisteluhetki apteekkimuseon pihamaalla.

johon silloiset linjamme Marski pyssäytti. Komppaniaa johti isäni ja se oli suoraan alistettuna kenraalimajuri Jussi Sihvon alaisuuteen.

- Lokakuussa -43 sain käskyn armeijaan. Olin silloin 17 vuotias. Ilmoittauduin It-kouluun Santahaminassa, mutta pian matkani jatkui Hämeenlinnaan Ilmavoimien Viestikouluun. Vielä alokkaana olin salaisella komennuksella Petsamossa, Luftflotte 5:sä, jossa minun piti saada tutkakoulutus, mutta keltatauti ratkaisi toisin. Hoitoa sain mm. saksalaisten kenttäsairaalaissa.

- Inarin kautta palasin takaisin etelään. Sain sitten lentosähkötäjän koulutuksen Ilmavoimien Viestikoulussa Hämeenlinnassa. Radiolennot suoritettiin Parolan kentältä ja ilma-ammunnat Tikkakosken Luonetjärvellä.

- Koko koulutus alokkaasta valmiiksi lentosähkötäjäksi ennen rin-

tamalaivueeseen siirtymistä kesti tasan vuoden.

Pentti Vanamo kertoo lentäneensä sekä sodan että rauhan taivaalla. Sinä aikana vaihtui mm. Hakaristi Sinivalkoiseksi kokardiksi Ilmavoimien kansallisuustunnukseksi. Siviilissä Vanamo suoritti yksityislentäjän lupakirjan Turun Lentokerhossa ja sai sen mukana kansainvälisen lentokoneen ohjaaja todistuksen, jossa kuudella kielellä pyydetään sotilas-jasiviiliviranomaisia suojelemaan todistuksen haltijaa.

- Maaliskuun kymmenentenä -46 minut kotiutettiin, joten edessä oli suuria päätöksiä. Nyt voin vain todeta, että onneksi ratkaisut veivät apteekkariksi.

Apteekkarille sopivasti esille muisteluissa nousee viimeaikainen keskustelu armeijassa sotavuosina käytetyistä piristeistä.

- Tänäpä tiedetään, että erilaisten

aineiden, vaikkapa kaikkien tunteen Pervitininkin käyttö johti riippuvuuteen. Jossakin on sanottu, että ilmavoimissakin olisi ollut Pervitiniä. En tiedä, me saimme silmävoim, ylimääräisen voimannoksen, joka A-vitamiini pitoisuutensa johdosta vaikuttaa yönäköön. Itsenikin testattiin valmiiksi Yöhävittäjäkoulutukseen Saksassa.

Pentti Vanamo on vuosien ajan toiminut aktiivisesti veteraanijärjestöissä.

- Satakunnan yhdistyksessä olin kymmeniä vuosia, Kaartin Jääkärirykmentin Killassa olen ollut kunniajäsen vuodesta 2001. JP kakkosen perinnettä on vaalittava ja tarmokkaasti olen mukana myös Turun Sotaveteraanilaulajissa.

Klaus Heinonen 100 vuotta

Yliluutnantti, toimitusjohtaja Klaus Heinonen syntyi Luvialla 12.8.1916. 100-vuotispäiväänsä hän juhli lähisukulaisten ja ystävien kanssa Turun Upseerikerholla.

- Ensimmäisen asevelvollisuuskesän olin panssarilaiva Ilmarisella, harjoittelimme merimiestaitoja ja lopulta kukin perehtyi omaan alaansa, radiokoulutuksessa olin Helsingissä.

Panssarilaiva Ilmarisen kesästäan kertoi Klaus Heinonen Veljesviestissä 2/2014. Syyskuussa hän osallistui Naantalissa Ilmarisen uppoamisen 75-vuotisjuhlaan.

Klaus Heinonen oli mukana Ilmarisen viimeisellä purjehduksella sen viedessä Airistolle koottua saatuetta Utön suuntaan. Alokasaikansa panssarilaivamatkasta Heinonen kertoi Veljesviestissä.

”Kesällä -38 olin mukana varsin kiinnostavassa tapahtumassa. Kun Ruotsin kuningas juhli 70-vuotispäiväänsä veimme tasavallan presidentti Kyösti Kallion Tukholmaan. Presidentin lähtiessä linnaan me hurasimme laivan kannella ja ihmettelimme, että mitenkähän hän pääsee

juhlapaikalle, kun laiturilla on noin paljon väkeä.

Juhlavierailulle oli Tukholmaan tullut sotalaivoja kymmenestä maasta. Siinä joukossa me näyimme, olihan Ilmarinen maailman suurin panssarilaiva.”

Syksyn -39 kertausharjoituksissa Klaus Heinonen oli jäänmurtajalla, joka kuljetti miehiä, hevosia ja kalustoa Ahvenanmaalle. Talvela -40 jäänmurtaja vastasi Koiviston huollosta. Öisin kuljetettiin varusteita ja samalla pidettiin Suomenlahden väylät avoimina.

Jatkosodassa Heinonen sai komennuksen viestikeskukseen, pian ran-

nikkotyöstön aliupseerikouluun ja edelleen merisotakouluun.

Klaus Heinonen valmistui sodan jälkeen Porin teknillisestä teknokoksi, oli Helsingin Strömbergillä voimalaitossuunnittelijana ja neljä vuotta Haapamäellä Vääriskosken sähkölaitoksen hoitajana. Vuonna -54 hän aloitti Konnevedellä Kellokosken Voiman toimitusjohtajana.

”Eläkkeelle siirtymisen ja Turkuun muuton seurauksena iso osa harrastuksista jäi. Jäljellä ovat reserviupseeritoimintaan liittyvä voimistelu, saunominen ja uinti sekä veteraanit. Lapsuuskoti Luvialla on tärkeä kesänviettopaikka puutarhoineen.”

- Kesällä sain puhelinsoiton Jaakko Valtaselta; hän kysyi, että voimmeko Aarno Hakasen kanssa tulla elokuussa Turkuun. Merisotakoulun pienentynyt kurssilaisryhmämme on yrittänyt tavata vuosittain. Kuvassa kurssiryhmä, Aarno Hakanen, Jaakko Valtanen ja Klaus Heinonen sekä rouva Ruut Hakanen.

Satavuotiasta onnittelemassa lapset, Anita ja Timo.

Puhe veteraanien kesäpäivässä 2016

Minulle on suuri ilo ja kunnia olla tänään täällä kertomassa Teille omia näkemyksiäni veteraanien perinnön ja perinneyhdistyksen tulevaisuudesta. Olen siis valtiotieteiden maisteri Olli Kleemola. ”Siviilissä” viimeistelen sotahistoriaan liittyvää väitöskirjaani Turun yliopiston poliittisen historian oppiaineessa. Tutkimustyön ohella minulla on toinenkin intohimo, nimittäin veteraanityö. Olen toiminut jo useamman vuoden Sotaveteraani-Krigsveteranen-lehden kolumnistina, ja nyttemmin olen myös jäsenenä Suomen Sotaveteraaniliiton Viestintä- ja perinnetoimikunnissa.

”Miten me säilytämme arvokkaan perinnön”

”Luonnollisista syistä olemme tulleet tilanteeseen, jossa keskuudessamme olevien veteraanien määrä vähenee vuosi vuodelta heidän poistuessa viimeiseen iltahuutoon. Samaan aikaan uudet sukupolvet kasvavat ilman henkilökohtaista kosketusta sotaveteraaneihin. On luonnollista, että tällöin herää kysymys siitä, miten säilyttää veteraanien arvokas perintö myös jälkipolvien tietoisuudessa?

Tarkastellaanpa ensiksi järjestökenttää. Veteraanijärjestöt ovat perustaneet vuonna 2003 Tammenlehvän perinneliiton koordinoimaan sotaveteraanien perinnetyötä. Paikallisina toimijoina perinnetyöstä tulee vastaamaan noin 60 alueellista perinneyhdistystä, jotka muodostetaan Suomen Sotaveteraaniliiton nykyisten paikallisyhdistysten pohjalta. Perinneyhdistysten muodostamisesta vastaavat sotaveteraanipiirit

ja yhdistykset yhdessä, jotta saadaan aikaan kullekin alueelle sopivin perinneyhdistysmalli. Perinneyhdistykset ovat vasta muotoutumassa, emmekä tiedä, kuinka monta yhdistystä esimerkiksi Varsinais-Suomessa lopulta tulee olemaan. Kentältä kantautuneiden tietojen mukaan harkinnassa on ollut malli, jossa neljä yhdistystä vastaisi perinnetyöstä Varsinais-Suomen alueella. On esitetty myös mallia, jossa Turkuun muodostettu perinneyhdistys koordinoisi perinnetyötä koko Varsinais-Suomen alueella. Jälkimmäisessä mallissa on olennaista, että koko maakunnan alueelle syntyy aktiivista jaos- tai kerhotoimintaa.

Arvoisat kuulijat, paraskaan organisaatio ei kuitenkaan yksinään riitä turvaamaan veteraanien perinnön säilymistä elävänä, ellei toiminnalla ole konkreettista, koskettavaa sisältöä. Luon seuraavassa lyhyen katsa-

uksen siihen, millaisia asioita veteraanien perinteen parissa kannattaa mielestäni ottaa huomioon.

Paikallisuus on valttia

Olen yliopistourani kestäessä työskennellyt paljon nuorten kanssa. Olen huomannut, että perinteistä joukkojen liikkeitä ja taistelujen kulkua kartoittava sotahistoria ei heitä useinkaan kiinnosta. Sen sijaan heitä kiinnostavat yksilön kokemukset sodasta. Tarkkaavainen katsoja on voinut havaita tämän muutoksen olleen käynnissä jo useampia vuosia. Kiinnostuksen muutos nostaa jokaisen veteraanin kokemukset ja kertomukset arvoon arvaamattomaan.

Veteraanien perinnettä tuleville sukupolville siirrettäessä haluaisin nostaa esille sen, että paikallisuus on valttia. Ihmisluonnon ominaispiir-

teisiin kuuluu se, että meitä kiinnostavat ennen kaikkea asiat jotka ovat lähellä meitä. Tämä tosiasia on johtanut siihen, että vuoden 2017 jälkeen Kansallisen veteraanipäivän juhlintatapa tulee muuttumaan. Yksi keskeisimmistä muutoksista on, että valtakunnallisen pääjuhlan järjestämisestä luovutaan ja sen tilalle tulevat useammat pienemmat pai-

kallistapahtumat. Muutos on vielä suunnitteluvaiheessa.

Tulevaisuuden veteraanityössä kannattaa huomioida myös viestintäkulttuurin muutos. Internetissä toimivat sosiaalisen median palvelut ovat viime vuosina kasvaneet voimakkaasti ja syrjäyttäneet erityisesti nuoren polven keskuudessa monesti

sanomalehdet ja kirjat. Jos haluamme, että veteraanien perintö saavuttaa nuoretkin polvet, meidän on mentävä mukaan niihin medioihin, joita he seuraavat. Tällä periaatteella Suomen Sotaveteraaniliitto on viime vuosina tehostanut läsnäoloaan sosiaalisissa medioissa – eikä turhaan! Sosiaalisen median kautta saavutettua laajempaa yleisön ansiosta kan-

nattajajäsenten määrä on kasvanut, ja nykyään pystymme tehokkaasti levittämään tietoa veteraaniasioista myös nuoremman polven keskuudessa.

Sosiaalisen median ilmiöitä, kuten joukkovoimaa, voidaan käyttää veteraaniperinteen siirtämiseen tuleville polville myös hyvin konkreettisesti. Helsingin yliopisto on yhdessä muutamien yhteistyökumppaneiden kanssa kehittänyt internetissä käytettävää Sotapolku-palvelua, jonka avulla ihmisten on mahdollista tarkastella esimerkiksi sukulaisensa tai kenen tahansa sotiimme osallistuneen miehen sota-alueella kulkemaa reittiä kartalla. Itsenäisyyspäivänä julkiseen käyttöön avattavaan palveluun voidaan myös lisätä kuvia ja tietoja yksittäisistä henkilöistä niin, että siitä muodostuu ajan myötä eräänlainen kollektiivinen leikekirja valokuvineen ja kertomuksineen. Tällaiset mittavat hankkeet eivät olisi mahdollisia ilman sosiaalisesta mediasta tuttua joukkoistamisilmiötä eli laajan sosiaalisen median käyttäjien joukon yhteistyötä.

Kaikkien yhteinen asia

On myös tärkeää, että nuoret pääsevät itse osallistumaan veteraaniperinteen muokkaamiseen, ja tekemään siitä oman näköisensä. Jotta veteraaniperinne säilyisi elävänä osana nuorempien sukupolvien arkea, sen on kyettävä uudistumaan innostavasti ajan mukana. Sitä silmällä pitäen Suomen Sotaveteraaniliitto julkisti viime keväänä avoimen, alle 35-vuotiaille suunnatun sanoitus- ja sävellyskilpailun. Kilpailun tarkoituksena on tuottaa veteraanipolvesta kertovia, nykyaikaan soveltuvia lauluja lapsille ja nuorille. Kilpailuun lähetettävien sanoitusten tulee sisältää muun muassa seuraavia elementtejä: veteraanien kunnioitus ja perinne, isänmaanrakkaus, usko tulevaisuuteen, positiivisuus ja kansanomaisuus. Ken tietää, ehkä jo ensi kesänä voimme kuulla täällä Tuulenpäässä jonkin kilpailuun osallistuneista lauluista.

Viimeisenä haluaisin nostaa esille vielä seikan, joka mielestäni on erit-

täin tärkeä veteraanien perinnetyön kannalta. Olin viime syksynä Sotaveteraaniliiton neuvottelupäivillä Tuusulassa kuuntelemassa kenraali Jaakko Valtasen puhetta. Minuun teki suuren vaikutuksen se, miten sodan kokenut kenraali kiinnitti erityishuomiota siihen, että veteraanien perintö ei saa rajautua yhden poliittisen liikkeen tai suuntauksen asiaksi, vaan sen on oltava kaikkien suomalaisten yhteinen asia, niin kuin sotakin aikanaan kosketti kaikkia.

Arvoisat veteraanit, hyvät kuulijat. Mielestäni meillä on aihetta katsoa luottavasti tulevaisuuteen. Monet edellä lyhyesti esittelemistäni hankkeista todistavat sitä tosiasiaa, että veteraanien perintö on elävä osa myös nykymaailmaa, ja veteraanien uhraukset puhuttelevat suomalaisia nuoria. Ottaessaan veteraanityön omakseen nuoremmat polvet epäilemättä muokkaavat sitä itsensä näköiseksi, mutta ydin säilyy!”

Linja-autollinen naisjaostolaisia suuntasi kevätretkensä Pöytyälle. Enkelipuistossa Kyösti Iitti esitteli hitsaamalla tehtyjä taidetta. Pöytyästä kertoi retkeläisille Mirjaliisa Salminen.

Kyösti Iitti tekee taidetta kierrätysmetallista. Hänen teoksensa ovat pääasiassa ihmis- tai eläinhahmoja. Kotona Pöytyän Kaitoonmäellä hänen taidettaan on runsaasti esillä pihalla ja muualla 5 hehtaarin metsätontilla. Hän on tehnyt ITE-taidetta vuodesta 1985 lähtien.

- Joka vuosi laulajat pyytävät, että kai te taas ensi syksynä järjestätte yhteislaulut. Suuri laulajajoukko yllättää aina. Täällä aivan kokee miten tärkeitä laulut ovat veteraaneille ja lotille. Näin ollen on selvää, että Sotaveteraanilaulajat haluavat toteuttaa toiveet, kertoi Kalevi Niemelä lokakuisen ”ikimuistoiset sota-ajan laulut” -tapahtuman järjestelyistä.

Yhteislaulussa säestäjänä Paavo Rantanen ja laulattajana Aulis Kotaviita.

Veteraaniperinne on tärkeä osa itsenäisen Suomen historiaa

Vuosi 2017 on itsenäisen Suomen juhluvuosi. Suomi täyttää 100 vuotta. Sotiemme 1939 – 1945 veteraaneja saamme kiittää siitä, että nyt elämme itsenäisessä Suomen tasavallassa. Sodan kokeneet sukupolvet myös rakensivat sodan runtelemasta maasta hyvinvointivaltio Suomen, jonka saavutuksia arvostetaan kaikkialla maailmassa. Juhlavuoden teemana on ”Yhdessä”.

Veteraanien keski-ikä on jo 92 vuotta. He ansaitsevat kaiken mahdollisen tuen ja huolenpidon vanhuuden viimeisinä vuosinaan. On ensiarvoisen tärkeää, että juhluvuoden 2017 lisätty rahallinen apu ja tukitoimet tavoittavat mahdollisimman monet veteraaneistamme. Veteraanimme nopeasti harvenevan joukon tavoittaminen ja heidän nykyisen elämäntilanteensa ja avuntarpeensa selvittäminen onkin yksi juhluvuoden 2017 keskeisistä tavoitteista.

Turun Sotaveteraanit ja sen Tuki- ja perinneyhdistys ovat jo tehneet päätöksen veteraanijäseniemme nykyisen elämäntilanteen selvittämisestä ottamalla heihin yhteyttä puhelimitse tai henkilökohtaisesti heitä tapaamalla. Tähän selvitystyöhön tarvitsemme tukijäsentemme apua ja työpanosta.

Veteraaniperinteen säilyttäminen tuleville sukupolville on toinen tärkeä tehtävämme. Sotiemme 1939 – 1945 veteraaniperinteen tallentamiseksi ja säilyttämiseksi perustettiin 24.4.2003 Tammenlehvän Perinneliitto, jonka perustajajäseniä ovat valtakunnalliset veteraanijärjestöt. Tammenlehvän Perinneliitto toimii valtakunnallisesti. Alueellinen perinneyhdistys on välttämättömyys. Suunnitelma Perinneyhdistys

Varsinais-Suomessa onkin tehty Varsinais-Suomen piirin perinneyhdistyksen toimesta.

Oman yhdistyksemme tallentaman perinneaineiston ja sotahistoriallisen esineistön säilyttäminen ja täydentäminen on ajankohtaista. Perinnehuoneen esineistö, kirjasto ja kuvat ym. dokumentit on inventoitava ja huolehdittava niiden säilymisestä. Tämä työ on päätetty käynnistää jo tänä syksynä.

Veteraanien ja heidän omaistensa hallussa on paljon perinneaineistoa, jota ei saisi hukata tai hävittää. Monet yksityiset arkistokansiot, vanhat lehdet, kirjat ja kuva-albumit ovat vielä kotien hyllyissä tai laatikoissa vintti- ja kellaritiloissa. Tammenlehvän Perinneliitto on vuonna 2009 avannut veteraaniperinteen internet-portaalin. Sieltä löytyy paljon tietoa veteraaniperinteestä ja perinneyhdistyksen.

Veteraaniperinne on oleellinen ja tärkeä osa kansakuntamme historiaa. Nykypäivä kaikkine arvaamattomine sotineen, kriiseineen ja pakolaisineen todistaa sen suuren merkityksen. Esitän veteraanijäsenillemme ja kaikille Veljesviestin lukijoille vetoomuksen veteraaniperinteen vaalimisesta ja säilyttämisestä. Pienistä puroista kasvaa iso joki. Veteraanitoimistomme ottaa mielellään vastaan perinneaineistoa, esimerkiksi veteraanien kirjoja, sodanaikaisia kuvia, lehtiä tai esineistöä.

Suomi 100 vuotta – juhluvuosi 2017 muistuttaa ja velvoittaa meitä veteraanien perinnön säilyttämisestä tuleville sukupolville.

Risto Kapari
Turun Sotaveteraanien
Tuki- ja perinneyhdistys ry
puheenjohtaja

"Pienistä puroista kasvaa iso joki. Veteraanitoimistomme ottaa mielellään vastaan perinneaineistoa, esimerkiksi veteraanien kirjoja, sodanaikaisia kuvia, lehtiä tai esineistöä."

Veteraaneille jouluaateria

Tunnuksen omaavilla veteraaneilla on tänä vuonna mahdollisuus saada kotiin toimitettuna ja maksutta kolmen päivän jouluaateria. Ateriat tulevat sisältämään perinteisiä jouluruokia kuten mm. laatikoita, kinkkua, rosollia, lohta, luumukiisseliä ja joululimpun. Kuljetukset tulevat tapahtumaan torstaina 22.12.2016.

Aterioita on mahdollista toimittaa vain veteraaneille, mutta annosten koko on suurehko.

Siivouspalvelufirmoista mm. Hoiva-tuuli, Pikku-Lumikki, Raision Kotiapu ja Sivina kartoittavat siivouskäynneillään ne veteraanit, jotka haluavat jouluateriat. Veteraanineuvoja on puolestaan yhteydessä siivousfirmoihin. Tällöin veteraanin ei siis tarvitse ottaa yhteyttä mihinkään.

Mikäli veteraanilla käy joku muu siivouspalvelun tuottaja tai veteraanilla ei ole kyseistä palvelua lainkaan, veteraanineuvoja tulee ottamaan yhteyttä puhelimitse marraskuun puoliväliin mennessä. Jos veteraania ei tavoiteta puhelimitse, hänelle lähetetään kirje ohjeineen marraskuun puoliväliin mennessä.

Tarkempi tiedotus ja muistutus jouluruokakuljetuksista annetaan vielä joulukuun puolivälin jälkeen.

Veteraanineuvoja puh.266 2265 vastaa mahdollisiin kysymyksiin jouluaaterioista. Toiveena kuitenkin, että kysymykset osoitettaisiin vasta marraskuun alkuun, jotta selvittelytyöhön jäisi mahdollisimman hyvä työrauha ja kaikki asiasta kiinnostuneet veteraanit tavoitettaisiin.

Eversti Eino Tirronen 95 vuotta

Eino Tirronen selvisi jatkosodasta ehjin nahoin, mutta vihollisuuksien alkaminen aseveljien välillä oli koitua miehen kohtaloksi. Hän näet haavoittui Isosaarella syyskuussa 1944 torjuessaan yksikkönsä kanssa saksalaisten ensimmäistä hyökkäystä Suomen armeijaa vastaan.

Liikuntakykynsä menettäneen luutnantin hengen pelasti silloin hänen lähettinsä. Korpmaalinen teko mahdollisti esimiehelle monipuolisen upseerin uran, joka huipentui osastopäällikkyyteen pääesikunnassa 1970-luvulla.

Eläkkeelle jäätyään 1975 Tirronen muutti Turkuun ja omistautui tutkimustyölle sekä toimintaan maanpuolustus- ja veteraanijärjestöissä. Hän kirjoitti muun muassa Suomen sota 1941-1945 -teossarjan yhdeksännen osan, joka käsittelee sotataloutta. Talvi- ja jatkosodan ”virallisen historian” huoltoon koskevat luvut ovat niin ikään Tirrosen tekemiä.

Everstin elämään on mahtunut niin suruja kuin murheitakin. Puolison menettäminen 1988 otti koville. Sit-

Päivänsankari yhdessä puolisonsa Marja Auramaa-Tirrosen kanssa.

ten kuvioihin tuli Marja Auramaa. Avioliitto hänen kanssaan on kestänyt 25 vuotta. Marja on toiminut miehensä omaishoitajana, sillä alka-va alzheimer on jättänyt jälkensä ennen niin terävään muistiin.

Eino Tirronen on palkittu useilla Vapaudenristin, Suomen Leijonan ja Valkoisen Ruusun ritarikuntien kor-

keilla kunniamerkeillä sekä lukuisilla muisto- ja ansiomitaleilla. Hän on myös Logistiikkaupseeriyhdistyksen kunniajäsen.

Tuomo Hirvonen
Eino Tirrosen palvelustoveri

”Taaskin tuli laulettavaksi” – Kaaderilaulajien marssilaulukonsertti täytti lokakuun ensimmäisenä lauantaina Heikkilän Sotilaskodin salin. Kuoroa johti Matti Orlamo.

Kaaderilaulajat on kadettiupseerien mieskuoro, johon kuuluu laulajia kadetista kenraaliin. Lähes kaikki jäsenet ovat omana kadettiaikanaan laulaneet Kadettikuorossa ja monet ovat olleet mukana kuorotoiminnassa palveluspaikkakunnillaan eri puolilla Suomea.

Kuoron erityisohjelmistona ovat sotilaslaulut eri aikakausilta ja eri maista. Upseerien kuoro kohdistaa laulunsa isänmaalle, sen veteraanisukupolville.

Toiminnanjohtajan tuolilta

Veteraanityön vuodet ovat väijäämättä vierimässä yhä enenevässä määrin myös perinnetyötä kohti. Perinnetyön suunnittelun kannalta on tärkeää, että vielä keskuudessamme olevat veteraanit pääsevät sanomaan oman sanottavansa asiaan, ja että heille todistettavasti kerrotaan, että heidän sukupolvensa arvomaailma ja kaikki se, minkä varaan he aikanaan ovat itsensä ja elämänsä jättäneet, jää myös heidän jälkeensä muodossa tai toisessa elämään.

Sotiemme 1939 – 1945 veteraanien sisukas taistelu maamme kohtalon vuosina jätti meille perinnöksi itsenäisen isänmaan. Sotiemme veteraanien perintö on kuitenkin paljon muutakin kuin itsenäinen Suomi, vaikka se onkin tärkein ja tunnustetuin asia tässä kokonaisuudessa.

Veteraanien perintö on, kuten Tammenlehvän Perinneliiton asiakirjoissa todetaan, ”Kertomus uhrautuvaisuudesta, sitkeydestä, lähimmäisen huomioonottamisesta, velvollisuudentunnosta ja tulevaisuudenuskosta” Itse lisäisi tähän lauseeseen, että veteraanien perintö on ”Vuosien 1939 – 1945 sodissa taistelleiden ja kotirintamaa pystyssä pitäneiden sukupolvien koko arvomaailma ja myös kaikki se aineellinen perintö, joka jälkeen on jäävä” Kysymys on siis niin merkittävästä ja laajasta asiakokonaisuudesta, että on tullut mieleen näitä pohtiessa, osaako meistä nykyisistä toimijoista kukaan ihan oikeasti tämän kokonaismerkitystä sisäistää?

Veteraaniperinteen aineellisen puolen kannalta kokonaisuuden muodostavat erilaiset museot ja perinnetilat, tutkimukset ja julkaisut, muistomerkit ja kaikki se, mitä on eri arkistojen kätköihin tallennettu. Myös kirjastoista löytyy mittaava määrä veteraaniperinnettä erilais-

ten teosten muodossa. Tämän puolen säilymisen kannalta täytyy tietysti myös tehdä työtä, mutta se, mistä erityisesti on syytä kantaa huolta ja uhrata voimavaroja, on veteraanien henkinen perintö. Tässä ovat keskeisessä asemassa veteraanien itsensä kertomukset, laulut ja runot, erilaiset veteraaneille tärkeät juhlapäivät ja ehkä olennaisena osana myös kouluissa tapahtuva, asiaan liittyvä opetus lähihistoriastamme. Jos nämä jäävät elämään ja niille saadaan jatkossakin tekijät ja eteenpäin viejät, voimme luottaa siihen, että veteraaniperinne elää myös Suomessa myös tulevana vuosikymmeninä.

Pääministeri Juha Sipilä lausui viime keväänä kansallisen veteraanipäivän puheessaan mm. seuraavaa: ” Sotavuosien perintö kertoo syvästi puhuttelevalla tavalla kansakunnan sitkeydestä, uhrautuvaisuudesta ja selviytymiskyvystä itsenäisyyteemme ja yhtenäisyyteemme kohdistuneiden uhkien edessä. Sodasta selviytymistä voidaan pitää kansainvälisestikin katsottuna pienen pohjoisen kansan uskomattoman selviytymistarinan. Sama sitkeä sukupolvi nosti Suomen työllään maailman hyvinvointivaltioiden kärkijoukkoon.” ja edelleen ” Sotiemme veteraanien saavutukset ovat osa kansakuntamme henkistä perintöä. Ne ovat luoneet perustan sille työlle, jota nuoremmat ikäluokat ovat puolestaan jatkaneet isänmaan hyväksi. Olette teoillanne ja työllänne ansainneet koko kansakunnan kiitoksen.”

Veteraaniperinne on siis oleellinen ja tärkeä osa kansakuntamme muistia sekä historiaa ja sen merkitys myös nykypäivänä tulee olla keskeinen. Veteraaniperinteen vaaliminen on tärkeää koko kansakunnalle ja sen säilyttämiseksi on tehtävä kaikki mahdollinen. Veteraaniperinteen säilymisestä tulee huolehtia so-

tiemme veteraanien ansaitsemalla kunnioituksella ja vakavuudella. Samalla vakavuudella meidän tulee siis tämän asian toteuttaminen suunnitella. Ja sen suunnitteluna aika on nyt.

Toivotan hyvää loppuvuotta kaikille tämän lukijoille

Osmo Suominen
toiminnanjohtaja

Kuusikymmentä vuotta rauhanturvaamista

Rauhanturvaaminen on tapa, jolla yritetään auttaa valtioita ja muita kiistanalaisia osapuolia luomaan olosuhteet pysyväälle rauhalle. Yleensä termillä viitataan YK:n rauhanturvajoukkoihin.

Suomalaisia on ollut vuodesta 1956 rauhanturvaamistehtävissä 38 000 ja tehtävälähtöjä on ollut 47 000 kolmessakymmenessä operaatiossa.

Ensimmäiset suomalaiset rauhanturvaajat lähtivät Suezin UNEF I -operaatioon marraskuussa 1956. Suomalaiset ovat osallistuneet kaikkiaan 31 operaatioon. Tällä hetkellä suomalaisia rauhanturvaajia toimii mm. YK:n, Naton tai EU:n operaatiossa.

Suomessa vapaaehtoiseksi rauhanturvaajaksi hakeudutaan nykyään jatkuvan haun kautta suoraan Porin Prikaatiin. Ilmoittautua voivat asepalveluksen suorittaneet reserviläiset. Koulutusta tehtäviin annetaan Suomessa pääsääntöisesti Porin prikaatissa Säkylässä sekä tarkkailijatehtäviin Puolustusvoimien kansainvälisessä keskuksessa Hyrylässä. Osa koulutuksesta toteutetaan yhteisesti muiden Pohjoismaiden kanssa valtioiden välisen NORDCAPS-yhteistyön perusteella Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Rauhanturvaajat ovat Suomessa järjestäytyneet Suomen Rauhanturvaajaliitoksi. Järjestö muutti vuonna 2005 nimensä, aiempi nimi oli Suomen Sinibarettiliitto. Nimenmuutos oli tarpeen sillä kaikki rauhanturvaaminen ei enää tapahdu sinibarettisissa YK-johtoisissa operaatioissa vaan myös Nato-johtoisissa operaatioissa, joilla ei ole YK:n suoraa mandaattia. Näissä operaatioissa palvelevat käyttävät kansallista, vihreää barettia. Suurin osa sinibarettiyhdistyksistä on muuttanut nimensä rauhan- turvaajien yhdistyksiä.

YK:n rauhanturvajoukot saivat Nobelin rauhanpalkinnon vuonna 10.12.1988. Palkintoon oikeutettuja YK:n rauhanturvaajia, jotka olivat palveluksessa kyseisenä ajankohtana (10.12.1988) tai sitä ennen on yhteensä noin puoli miljoonaa 53 eri maasta; Suomesta palkinnon saajia on noin 20 000 henkilöä.

Suomi osallistui Suezin operaatioon noin puolen vuoden ajan. Kanava-alueen tapahtumista ehti kulua seitsemän vuotta, kun Suomi seuraavan kerran osallistui rauhanturvaamiseen Kyproksella.

Puolen vuoden turvatehtävä

Joulukuun kymmenentenä 1956 Suomen YK-komppania eli YKSK lähti Seutulasta lentokuljetuksin Saksan, Ranskan ja Italian kautta Suezin kanavalle Port Saidiin, Ismailiaan ja myöhemmin Siinaille El Toriin, Sharm-el-Sheikkiin ja pieni osasto myös Santa Katariinan luostarin alueelle.

- Lehti-ilmoitus herätti, että tuossahan on hyvä mahdollisuus, kertoo Simo Suokivi. – Pääsin varusmiespalveluksesta siviiliin syyskuun 10 päivänä enkä oikein tiennyt mihin ryhtyisin. Kouluissa oli opetus jo käynnissä, uudet hakuajat olivat seuraavan vuoden keväässä. Joten miksi ei, pistin hakemuksen YK-joukkoihin.

Simo Suokivi valitsijoiden onnistuneen työssään. - Mukaan tuli miehiä eri puolilta maata, hyvin koulutettuja poikia. Olihan joukossa Mannerheimristin ritariikin.

- Kun lähdin Suezille ensimmäisten rauhanturvaajien joukossa, Egyptin presidentti Nasser oli aikaansaanut kansainvälisen kriisin kansallistaes-

Simo Suokivi, Rafah syyskuu 1957.

saan Suezin kanavan. Suomalaisten joukko koostui komppaniasta miehiä. Eikä ketä tahansa miehiä, tarkkaan valikoitua valiosotilaita.

- 'Henkilökohtaisesti pahin paikka oli, kun sain eräässä nujakassa arabitarista pistohaavan kylkeeni. Haa-va tulehtui ja sitä seurasi lyhyaikainen halvaus.

Tukialus YK:n suojeleun

Suomen YK-komppania vaiheista vuosina 1956-1957 kertovassa kirjassa "YK-kenraalin puumiekka Jorma Reinimaa muistelee kuinka kanadalainen lentotukialus HMCS Magnificent toi kalustopulasta kärsiville joukoille ajoneuvoja sekä yhdeksän yksimoottorista lentokonetta. Simo Suokivi muistelee kirjassa tukialuksen tuloa.

"Suomen komppanian tehtävänä oli YK:n raivauskaluston ja lentotukialuksen saavuttua satamaan ja liittyttyä YK:n laivastoon aluksel-

le lähetettiin heti suomalainen var-
tio-osasto. Osasto kiipesi valta-
vaan laivaan ja päästyään lopulta
lentokannelle huomasi yllätyksek-
seen, että laivan kapteeni oli järjes-
tänyt miehistön riviin laajalle kan-

nella, runsaasti kultaista kaluunaa
hihansuissaan, ilmoitti aluksen var-
tio-osaston päällikölle, kersantti
Simo Suokivelle. Kersantti Suokivi
vastasi ällistyneenä, mutta jämeräs-
ti kouluenglannilla: ”Tämä laiva on

nyt YK:n suojeluksessa.” Kersan-
tin takana seisoivat asennossa var-
tio-osaston molemmat miehet.

Ensimmäisen joukon sopimusaika
päätyi kesäkuussa -57.

Kanadalainen tukialus – YK:n suojeluksessa.

Simo töissä Rafah'n huoltoalueen portilla.

Pirkko Kanervo

Kirjoittaja on historiantutkija, FT Pirkko Kanervo, jonka tutkimusintresseinä ovat erityisesti toisen maailmansodan poliittinen historia ja Neuvostoliitolle luovutetun Karjalan historia. Hänen väitöskirjansa käsitteli Italian Suomelle talvisodan aikana antamaa huomattavaa apua, ja vuonna 2014 häneltä ilmestyi laaja teos, ”Jäi vain nimi sankarin. Johannekselaiset toisessa maailmansodassa”, joka kuvaa länsikannakselaisen Johanneksen pitäjän siviilien ja rintamamiesten vaiheita sotavuosina.

Nimi tähän Turun satamaa toisen maailmansodan vuosina kuvaavaan artikkeliin on saatu Howard Hawksin ohjaamasta sota-aikaan sijoittuvasta elokuvasta Kirjava satama (To Have and HaveNot). Pääosia näyttelivät Humphrey Bogart ja Lauren Bacall. Minkä seikkailuelokuvan saisi myös sodanaikaisesta Turun

satamasta! Moni asia muuttui rauhan aikaan verraten. Meritiet sulkeutuivat Ison-Britannian toimeenpaneman Euroopan merisaarron takia. Meno oli vakavampaa. Satamaa pommitettiin ja sodan vaihtuvat suhdanteet toivat sinne mitä kirjavimman joukon kulkijoita, joiden joukossa oli niin avosylin vastaanotettuja kuin kutsumattomiakin vieraita. Osa tapahtumista oli julki- sia, osaa verhosi salamyhkäisyys ja useimpiin liittyi vähintäänkin häivähäys ajan suurpolitiikkaa.

Turun satama Suomen keuhkoina

Talvisodan aikana Turun satama oli maan tärkein yhteys ulkomaille,

mikä aiheutti suuria paineita ahtaustyölle ja jatkoyhteyksille. Tilannetta vaikeutti vielä erikoisen vaikea jää- talvi. Talvisodan ulkomaisiin kulki- joihin kuuluu unkarilainen lehtimies ja sotakirjeenvaihtaja IstvánRác, joka kirjoitti Suomen-kokemuksis- taan kirjan Olin Suomessa 1940. Kun hän tuli Turkuun, siellä roihusi hiljan tapahtuneen ilmahyökkäyksen aiheuttamia tulipaloja. Jatkaessaan oppaansa kanssa jalan matkaa sata- maan mereltä puhalsi hyytävä tuuli ja pakkasta oli kolmekymmentä as- tetta. Rácinkasvoja polttaa ja sil- mistä valuu kyyneliä. Hänen mie- lestään ihmisolento ei kauan jaksa sellaista kestää.

Ja sittenkin satamasta kuuluu ket- jujen kalinaa, nostokurkien rämi-

Satamaan uponnut höyrylaiva Leo kuvattuna 23.3.1940, kymmenen päivää talvisodan päättymisen jälkeen. SA-kuva.

nää ja traktorien surinaa. Rantakadun varrella on viisi laivaa, joista puretaan lastia ”heikossa kuutamossa ja muutamien himmennettyjen heijastajien valossa”. Nosturien vieressä on kuorma-autoja odottamassa lastia. Rácz puhuttelee vanhaa satamamiestä kysyen tältä, kuinka työ luistaa. Se luistaa, kun on pakko, vastaa ukko ja kertoo Turun sataman nyt olevan Suomen keuhkoina.

Kun ilmapommitus tulee, silloin miehet menevät suojakellariin tai kuormaussillan paksun sementtilaatan alle ja ottavat suuhunsa ”sutselin”, sikarinpätkää muistuttavan pienen putken. Sitä he imeskelevät, jotta rumpukalvot eivät halkeaisi pommin räjähtäessä. Merkityksensä vuoksi Turun satama oli talvisodan aikana vihollisen alituisten ilmaiskujen kohteena. Ensimmäisen keran viholliskoneet pommittivat satamaa ja telakka-aluetta joulukuun 19. päivänä 1939.

Suomi saa lääkintäapua

Talvisodan aikana Suomen puolustusvoimat sai lääkintäapua Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Isosta-Britanniasta, Ranskasta, Sveitsistä, Alankomaista ja Yhdysvalloista. Avustustoimintaa hoitivat puolueettomat avustusjärjestöt lähettämällä Suomeen ambulanssiosastoja. Ambulanssi tarkoitti siihen aikaan siirrettävää sairaalayksikköä tai -osastoa, johon kuului tavallisesti myös sairaankuljetusyksikkö. Ulkomaiset ambulanssit toimivat yleensä suomalaisten kenttä- tai sotasairaaloitten osana tai yhteistyössä niiden kanssa. Osastojen lisäksi Suomessa työskenteli talvisodan aikana 102 vapaaehtoista ulkomaalaista lääkäriä.

Ensimmäisenä Suomeen ehti Ruotsin Punaisen Ristin ambulanssi I, joka saapui Turkuun 22. joulukuuta 1939 ja siirtyi Turusta Savonlinnaan. Tanskan Punaisen Ristin ambulanssi, jolla enimmillään oli kaksisataa potilaspaikkaa, saapui puolestaan maitse Haaparannan kautta jouluaattona. Suomesta se poistui laivalla Turusta Tukholmaan

16. huhtikuuta 1940, jolloin Saksa oli jo aloittanut Tanskan ja Norjan miehityksen. Saksan hyökkäyksestä kuultuaan tanskalaiset rupesivat kii-reesti valmistelemaan kotiin lähtöä, sillä he tunsivat että heidän paikkansa oli kotimaassa.

Tanskalaisambulanssissa palvelut tohtori Halfdan Lefèvre kirjoitti talvisodan jälkeen kirjan Tanska lähetti ambulanssin. Hän kuvailee, miten laiva lähtiessään solui hitaasti ulos Turun satamasta jääsohjon halki: ”Turun kaupungin piirteet kuvastuvat selvinä kuulakkaan ja koleaan kevätillan valaistuksessa, näemme laivan kannelta satama-alueen rauniot, jotka palauttavat mieleen käydyn taistelun elämästä ja kuolemasta. — Poloinen Suomi, syviä haavoja iski taistelu sinuun. Onnellinen Suomi, sillä vapaana liehuu lippusi sankarivainajiesi hautojen yllä.”

Tankkilaiva Mykenin tapaus

Kun Saksan hyökkäys Norjaan alkoi talvisodan jälkeen huhtikuussa 1940, norjalainen tankkilaiva Myken sattui olemaan Turun satamassa. Pian laivan omistajaksi ilmoitautuivat niin Lontooseen paennut Norjan pakolaishallitus kuin Norjan saksalaishallituksenkin edustajat. Lontoossapelättiin, että jos laiva vapautettaisiin, saksalaiset kaappaisivat sen käyttöönsä. Suomen hallitus ratkaisi omistuskiihtaan omaksi armeijan käyttöön, ja ilmoitti ”lohdutukseksi” kiihtaan osapuolille, että Myken liikennöisi vastedes ainoastaan suomalaisten satamien välisessä liikenteessä.

Talvisodan aikana Turun satamaa suojasivat Crichton-Vulcanin telakalla rakennetut panssarilaivat Väinämöinen ja Ilmarinen. Kuvassa Ilmarisen miehistöä 11.3.1940, kaksi päivää ennen talvisodan päättymistä. SA-kuva.

Unkarilaispataljoona marssilla Turun satamaan. SA-kuva.

Unkarilaispataljoonan lähtöparaati

Turun kautta kotimaahansa palasivat talvisodan unkarilaiset vapaaehtoiset, joiden juhlallinen lähtökatselmus oli satamassa toukokuun 20. päivänä 1940. Unkarissa vapaaehtoisiksi oli ilmoittautunut 25 000 miestä, joista maan hallitus päätti antaa Suomelle 5 000. Moskovan-rauha lopetti kuitenkin kertaheitolla vapaaehtoisiiin liittyvien suunnitelmien toimeenpanon, eikä unkarilaisia Suomeen ehtinyt kuin 341 miestä käsittänyt pataljoona. Se sijoitettiin Lapuan harjoitusleirille ulkomalaisille vapaaehtoisille perustettuun Osasto Sisuun. Lapualla joukkoon liittyi vielä muutama omin päin Suomeen kiiruhtanut maanmies.

Sotatehtäviin unkarilaiset eivät ehtineet lukuun ottamatta kahta lentäjää, joista toinen, vänrikki Wilhelm Bekassy, katosi koneineen jossain Itämeren yllä tuodessaan siirtolennolla Ruotsista Suomeen italialaista Fiat-hävittäjää. Turusta unkarilaiset

kuljetettiin s/s Arcturuksella Stettiniin (nyk. Puolan Szczecin), josta Saksan rautateiden erikoisjuna vei heidät kotimaan rajalle. Turussa Pustan-pojat viivähtivät vain hetken, joten tyttöjä ei ollut rannalla kyynelehtimässä toisin kuin Lapulla, josta lähdettäessä ”kaikki flikat itki. Kyynelillä kostuttivat aseman laituritki.”

Yhteensä Suomeen ehti sodan aikana lähes 12 000 vapaaehtoista, joista ruotsalaisia oli 8 260. Turussa ruotsalaisia vapaaehtoisia oli noin 80. Vapaaehtoiset edustivat 24 eri kansallisuutta, ja 15 kansallisuutta vailla ollutta miestä saapui Nansenin passilla. Suomalaisten järjestämistä vapaaehtoisten vastaanottoasemista tärkein oli Tornio, mutta myös Turussa ja Vaasassa oli vastaanottoasema. Turkuun vapaaehtoisia tuli Tukholman ja Turun väliä kulkeneella matkustajalaiva Oihonnalla, jonka turvaksi ruotsalaiset olivat asentaneet ja miehittäneet 25 millin kaksoistykkin.

Bizertan tykit

Välirauhan aikana syyskuun alussa 1940 Turun satamassa purettiin s/s Juliettelta viljanjyvien alta salaperäinen lasti: neljä kappaletta niin kutsuttuja Bizertan tykkeitä. Tykit olivat osa suurempaa tykkikokoelmaa, joka vuonna 1934 oli irrotettu romutukseen joutuneesta venäläisestä kenraali Pjotr Nikolajevitš Wrangelin laivastoon kuuluneesta linjalaiva General Alexejeffistä, ja varastoitu Ranskalle silloin kuuluneeseen Tunisiaan, Bizertan kaupunkiin. Pakussa vaseliinissa tykit olivat säilyneet yllättävän hyvin.

Suomalaiset saivat tietää tykeistä heinäkuussa 1939 ja kiinnostuivat niistä, sillä tarkoituksena oli vahvistaa rannikkopuolustusta. Tykitkin olivat venäläisperäisyytensä takia ennestään tuttuja, sillä itsenäistymisen jälkeen Suomen merilinnakkeille oli jäänyt yhdeksän vastaavanlaista tykkiä. Ensi vaiheessa merivoimien esikunta päätti ostaa tykkeitä tarjonneelta pariisilaiselta aseliikkeeltä seitsemän 305 millin järeää tykkiä. Hinnaksi sovittiin 17,1 miljoonaa silloista markkaa. Syyskuun lopulla 1939 – Ranskan ollessa jo sodassa Saksan kanssa – Ranskan viranomaiset kuitenkin kielsivät tykkien laivauksen, sillä tykkien pelättiin voivan joutua suomalaisten käsistä Saksaan.

Talvisodan aikana, tammikuun puolivälissä 1940, Suomen avuksi asettunut Ranska oli valmis luovuttamaan Suomelle kaikki Bizertan tykit – ja nyt vieläpä ilmaiseksi, joskin pariisilainen asekauppias esitti tykkien hoidosta ja muista välityskuluista 2,5 miljoonan markan laskun, josta maksettiinkin myöhemmin noin miljoonan verran. Bizertan tykit, yhteensä 12 kappaletta 305 millin tykkeitä ja 18 kappaletta 130 millin, laivattiin Tunisiasta kolmessa erässä. Kuljetuksissa oli monta mutkaa matkassa.

Rahtilaiva s/s Juliette, jolla oli lastinaan neljä 305 millin järeää tykkiä, joutui Englannin rannikolla yhteen törmäykseen ja oli sen jälkeen telakalla useita viikkoja, joiden aikana

Saksalaisia kuljetuslaivoja Turun satamassa 28.6.1942.SA-kuva.

saksalaiset miehittivät Norjan satamat. Kun vauriot oli korjattu, laiva suuntasi kohti Petsamoa. Liinahamarin sataman nostokurkien kapasiteetti ei kuitenkaan riittänyt 50 tonnia painavien putkien purkamiseen, ja laiva sai odotella toimeentomana yli kesän Petsamon Trifonassa. Elokuussa 1940 tykkien peitoksi lastattiin viimein tuhannen tonnia jyviä, ja alus määrättiin purjehtimaan Norjan ja Ruotsin aluevesiä pitkin kohti Itämeren. Syyskuun alussa – saatuaan matkan aikana apua yli 30 luotsilta – s/s Juliette saapui Turkuun.

Toinen tykkejä kuljettanut suomalaisalus, s/s Nina, joutui Bergenissä saksalaisten haltuun. Saksalaiset takavarikoivat aluksen ja kuljettivat sen Saksaan, missä siitä purettiin neljä 305 millin ja kahdeksantoista 130 millin tykkiä eli kokoelman kaikki pienempikaliiberiset tykit. Tykkien hinnan saksalaiset sittemmin hyvittivät suomalaisille everstitilutnantti Joseph Veltjensin asekauppojen yhteydessä. Saksalaiset

maksoivat tykeistä täyden hinnan eli noin 108 miljoonaa markkaa. Toisin sanoen, suomalaiset saivat Ranskan ilmaiseksi antamista tykeistä täyden hinnan saksalaisilta.

Kokoelman loput neljä järeää tykkiä rahdattiin Suomeen ilman suurempia kommelluksia. Bizertan tykit sijoitettiin myöhemmin kantalinnoitettuihin aseisiin rannikkopuolustuksen vahventamiseksi. Kertomus ilmaisista tykeistä ja muusta sotamateriaalista ei kuitenkaan pääty tähän, vaan Suomen lähtiessä jatkosotaan Saksan rinnalla Ranska esitti talvisodan toimituksista laskun Suomalaiselle. Maksukysymys sovittiin sodan jälkeen vuonna 1946.

Saksalaiset Aurajoen suulla

Suomen ja Saksan välinen salainen kauttakulkusopimus allekirjoitettiin Helsingissä syyskuun 12. päivänä 1940. Sopimukseen mukaan saksalaiset saivat kuljettaa Luftwaf-

fen huolto-osastoja Vaasan kautta Pohjois-Norjaan. Turku taas vaikutti parhaalta ratkaisulta, kun saksalaiset halusivat laajentaa kauttakulkua Suomessa. Hanko oli talvisodan päättäneessä Moskovan rauhansopimuksessa jouduttu vuokraamaan Neuvostoliitolle, pääkaupunki Helsinki oli liian julkinen paikka ja Perämeren jäätyminen puolestaan olisi saattanut aiheuttaa ylipääsemättömiä vaikeuksia kuljetuksille. Sopimus kauttakulun laajentamisesta solmittiin 19.–22. marraskuuta käydyissä neuvotteluissa.

Turun kautta saksalaiset saivat kuljettaa viikoittain neljäsataa sotilasta joko lomalle Saksaan tai Saksasta takaisin Pohjois-Norjaan. Suomalaisen velvollisuuksiin kuului majoittaa joukkojen siirrosta vastaava saksalainen komennuskunta, joka aluksi käsitti kaksitoista miestä. Ensimmäinen lomalaisia kuljettanut juna tuli Turun satamaan joulukuun 12. päivänä 1940 vähän ennen kello viittä aamulla ja ohjattiin ai-

van joukkojenkuljetusalus s/s Adle-
rin vierelle.

Vapun tienoilla 1941 Aurajoen
suulle saapui samalla kertaa pari-
tuhatta saksalaissotilasta, ja silloin
monet turkulaiset näkivät saksalais-
sotilaita ensimmäisen kerran, sillä
miehillä oli lupa liikkua kaupungilla.
Vaikka huhuja saksalaiskuljetuksista
oli kaiken aikaa liikkunut ja asias-
ta oli syksyllä lyhyesti tiedotettu-
kin, saksalaissotilaat herättivät Juho
Raulan mukaan melkoista hämmäs-
tystä ja kummastusta kaupunkilais-
ten keskuudessa – huhuja sodan tu-
lost.

Saksalaisten rantautuminen Tur-
kuun ei jäänyt vaille kansainvälis-
tä huomiota. Pravdan väittämän mu-
kaan Turkuun oli saapunut peräti
12 000 saksalaissotilasta tankkeineen
ja tykkeineen, ja Britanniassa asiasta
keskusteltiin parlamentissa asti. Uu-
den sodan alkuun ei ollut enää kuin
viikkoja, ja pian Turun kautta tapah-

tuneet saksalaisten lomalais- ja täy-
dennyskuljetukset muuttuivat Poh-
jois-Suomen rintamalle suunnatuiksi
keskityskuljetuksiksi.

Saksan idänretki – Operaatio Bar-
barossa – alkoi kesäkuun 22. päivä-
nä 1941, ja Suomi liittyi sotaan 25.
päivänä. Samana päivänä punailma-
voimat iskivät Suomeen noin viidel-
lädalla koneella, joista Turku sai
osansa. Turussa oli kyllä varaudut-
tu sodan tuloon, mutta jostain syys-
tä hälytys viivästyi. Koneita luultiin
aluksi myös saksalaiskoneiksi, joita
oli jo muutaman päivän ajan lennel-
lyt maisemissa. Satama-alue saksa-
laisine sotamateriaaleineen oli yksi
kohteista.

Kun Hanko sodan edetessä saa-
tiin jälleen omiin käsiin, sen ja Tu-
run kautta kuljetettiin kesäkuukau-
sina keskimäärin 25 000 lomalaista
Saksaan ja takaisin. Jatkokuljetuk-
sia odottaville sotilaille oli majoitus
aluksi järjestetty kasarmeihin ja kan-

sakouluille, kunnes Ruissalon tien
varteen kohosi saksalaisten oma pa-
rakkikylä: Pikku-Berliini. Myös Itä-
merellä toimineet saksalaiset lai-
vasto-osastot tukeutuivat osittain
Turkuun. Polttoainetäydennys-
tä sotalaivat hakivat Pansiosta, ja
vaurioituneita aluksia korjattiin
Crichton-Vulcanin telakalla.

Panttipataljoonan matkaanlähtö

Suomalaisten vapaaehtoisten vär-
vääminen niin kutsuttuun Pantti-
pataljoonaan eli Saksan Waffen
SS-joukkoihin alkoi keväällä 1941.
Värväys oli Suomen ulkoministeri-
ön hanke, laillista ja tietoista, vaik-
ka se välirauhan poliittisen tilanteen
oloissa oli tehtävä salamyhkäisyy-
den suojissa eli Oy Insinööritoimis-
to Rataksen nimissä. Palveluspaikka
oli Waffen SS, mutta suomalaiset ha-
lusivat pitää yllä ajatusta, että Sak-

*Linnoitustyöläisiä lähdössä Turusta matkustajalaiva Oihonnalla Ahvenanmaalle 24.6.1941, päivää ennen kuin pu-
nailmavoimat pommittivat Turku. SA-kuva*

saan lähtijät kulkivat jääkäreiden jäljillä.

”Mieliala vapaaehtoisten keskuudessa oli isänmaallisen innostunutta ja toivorikasta”, kirjoittaa ensimmäisessä erässä lähtenyt turkulaissyntyinen Unto Parvilahti (ent. Boman) kirjassaan Terekille ja takaisin. Kesäkuun 17. päivänä 1941 presidentti Risto Ryti antoi salaisen asetuksen, jonka mukaan Waffen SS:ssä suoritettu palvelus rinnastettiin palvelukseen Suomen armeijassa. Sen riveihin liittyi lopulta 1 407 suomalaista miestä. Saksaan lähtijät olivat keskimäärin 18–20-vuotiaita.

Värväyksen ensi vaiheen viides-
tä kuljetuserästä neljä lähti Turusta ja yksi erä Vaasasta. Ensimmäinen erä, 117 miestä, tuli Helsingistä Turkuun viidellä linja-autolla tiistaina 6. toukokuuta. Satamassa miehet marssivat s/s Adleriin, jolla Saksa hoiti myös lomalaistensa kuljetuksia. Kello 16.30 laivan kannella al-

kanut läksiäistilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun Kuullos pyhä vala-lauluun, minkä jälkeen Adler irtosi laiturista ja jatkoi matkaansa Danzigiin (nyk. Puolan Gdansk).

Kun toinen erä lähti Turusta 15. toukokuuta, tahti oli vallan muuta, nyt ei kannella laulettu, vaan lastaus oli ”äärimmäisen varovaista ja salaista”. Miehillä oli hallussaan muutama junavaunu, jotka ajettiin laivan viereen satamaan. Miehet nousivat heti laivaan, mutta kannella he eivät saaneet oleilla vaan oli pysyteltävä ruumassa. Merelle Adler lähti yöllä kello kahdelta. Kolmas erä lähti Turusta toukokuun 23. päivänä. Vaasasta liikkeelle lähtenyt neljäs kuljetuserä matkusti 2. kesäkuuta höyrylaiva Bahia Lauralla Stettiniin.

Viides erä lähti jälleen Turusta. Päivä oli 5. kesäkuuta eli kaksi ja puoli viikkoa ennen Operaatio Barbarossan alkua. Suomen mukautulosta Saksan idän-sotaretkeen oli

neuvoteltu Salzburgissa 25. toukokuuta ja sen jälkeen Helsingissä kesäkuun 3.–6. päivinä. Kun Helsingin sotilasneuvottelut päättyivät, sekä neljäs että viides kuljetuserä olivat jo merellä.

Hankkeeseen ryhtyessään suomalaiset ymmärsivät, ettei sitä voitaisi lopullisesti salata. Vapaaehtoisten omaiset tiesivät asiasta, ja niin brittien kuin venäläistenkin vakoilu oli tehokasta. Kesäkuun 6. päivänä The Times paljasti värväyksen, ja 15. päivänä britit pysäyttivät suomalaisten laivaukset Petsamon Liinahamarin satamasta. Neuvostoliitto ei sen sijaan – ”sikäli kuin tiedetään” – puutunut lainkaan SS-miesten värväykseen. Turha on kuitenkin olettaa, ettei se olisi siitä tiennyt. Laivausten pysäytykseen saakka Suomi oli hoitanut tuontiaan ja vientiään Liinahamarin sataman kautta Euroopan merisaartoon panneen Ison-Britannian myöntämien lupien turvin. Rahdina-

Kuva satamasta 12.8.1941. Kuorma-autot näyttävät olevan uusia, mutta rakennuksissa ja taustalla olevassa Turun linnassa näkyvät tuhon jäljet. SA-kuva.

jossa Jäämerentiellä Liinahamarin ja Rovaniemen välillä oli kuorma-autoilijoita ympäri Suomen, myös Turusta.

SS-pataljoonan täydennyserän miehet, ”Ne 200 urhoollista”, lähtivät Saksaan Pietarsaaresta 4. syyskuuta 1942 ranskalaisilta takavarikoidulla joukkojenkuljetusalus Malgathella. SS-miesten sopimusta ei kaksi vuotta kestäneen palveluskauden jälkeen uusittu, eikä miesten kotiinpaluusta kesällä 1943 tullut

jääkäreiden paluuseen verrattavaa triumfia, sillä Suomen rimpuillessa irti sodasta pataljoonasta oli tullut rasite. Pataljoonan marssista Helsingin halki ja arvovaltaisesta vastaanotosta ei tullut mitään, eikä Turkuun käynyt lukuun, vaan miesten paluu järjestettiin syrjäiseen Hankoon, jossa vastaanottoakin oli kovin vaatimaton. ”Hiljaa me lähdimme ja hiljaa me tulimme”, päätti muuan vapaaehtoinen päiväkirjansa.

Artikkeli perustuu Elämää sotavuosisien Turussa 1939–1945-teoksen artikkeleihin:

Pirkko Kanervo: Turun kirjava sata-

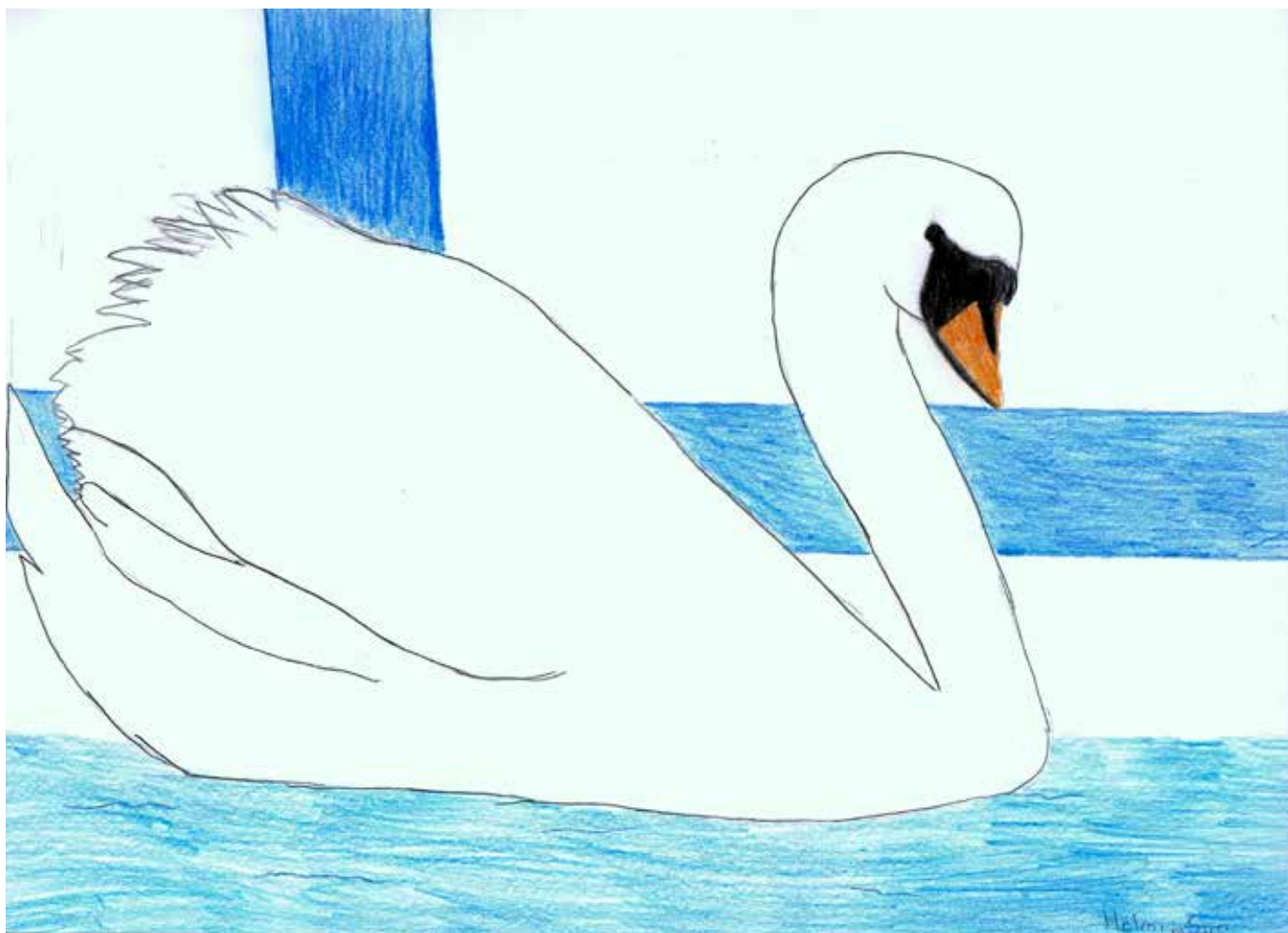
ma Juho Raula: Kolmannen valtakunnan sotaväki Turussa 1940–1944

Petri Toiviainen: Neuvostosukellus-

Artikkelin toinen osa, kertomus Turun satamasta jatkosodan vuosina Veljesviestissä keväällä 2017.

Utö, Itämeri. Panssarilaiva Väinämöisen miehistöä aluksensa kannella kuuntelemassa selostusta taistelutehtävistä 13.9.1941, ennen lähtöä harhautusoperaatioon.SA-kuva.

Itsenäisyyspäivänä 6.12.

Kärsämäen koulu

Helmi ja Siiri

Lauantain toivotut soivat Heikkilässä

Lauantain toivotut -äänilevykonsertti radioitiin ensimmäisen kerran 82 vuotta sitten. Alkoi pitkä, tähän päivään asti keskeytyksettä jatkunut perinne. Turun Sotaveteraanisoittajat ovat tutkineet ensimmäisten vuosikymmenten aikana esitettyjä ohjelmia, joista laadittiin eräänlainen läpileikkaus. Syntyi kokonaisuus, jonka orkesteri esittää Heikkilän sotilaskodissa marraskuun 19. ja 20. päivinä.

Suosituksen radio-ohjelman rakennus on koko ajan säilynyt samana. Siinä on alussa esitetty vakavaa ja klassista musiikkia, minkä jälkeen ohjelma loppua kohti kevenee. Alkuaikoina klassisen musiikin osa herätti vastustusta, kun ”sinfonioista” ei oikein välitetty. Sen sijaan konsertin kevyestä musiikista koostunut osa on alusta alkaen ollut suosittu, koska vasta myöhemmin radion musiikkitarjonta muuten keventyi merkittävästi tähän suuntaan. Lauantain toivotut levyt syöpyivät syvälle suurten ikäluokkien ja heitä vanhempien polvien muistoihin.

”Se, että tämä ohjelmaformaatti on kestänyt kilpailukykyisenä muutospaineissa yli 80 vuotta, on osoitus siitä, että radio teki aikoinaan oikean ratkaisun. Lauantain toivotut levyt ovat pieni pala maamme musiikkikulttuurin historiaa. Musiikin säveltäjät ja sen esittäjät tuottivat rakastettua musiikkia, joka levisi elokuvien kautta levytuotantoon, lauluvihkosiin ja radioon. Tätä ohjelmarakennetta mekin noudatamme

omassa konsertissamme”, sanoo Turun Sotaveteraanisoittajien johtaja, dir.mus. Reijo Ahola.

”Turun Sotaveteraanisoittajien esittämän perinnesävelmusiikin ja Lauantain toivottujen väliin voisi panna yhtäläisyysmerkin. Tästä maraskuinen konserttimme on hyvä esimerkki. Niin konsertissa kuin orkesterin tuottamissa äänitallenteissa on menneiden vuosikymmenten musiikki vahvasti edustettuna. Juuri näitä perinteisiä sävelmiä mekin haluamme tuoda esiin.”

Vakavasta kevyempään

Radioon on vuosikymmenten aikana lähetetty satoja tuhansia Lauantain toivottuihin liittyviä toivomuskirjeitä, eniten tietysti sota-aikana. Klassisenkin musiikki oli edustettuna, mutta vielä suosittumia taisivat olla koti- ja ulkomaiset kevyen musiikin säveltäjät ja laulajat. Vanhoilla, tutuilla melodioilla on edelleen kuulijoita. Perustuuhan ohjelma vieläkin kuuntelijoiden lähettämiin toiveisiin. Sotaveteraanisoittajien konsertti koostuu mainittujen ensimmäisten vuosikymmenten ajalta läpikäytyyn ohjelmistoon.

Vakava musiikki korostui sotavuosina toivekonsertin alkuosassa, mutta vastaavasti myös kevyemmällä osalla oli tärkeä tehtävä tuoda kevennystä kotirintamalle usein hyvin surullisten viestien ja uutisten vastapainoksi. Muunlainen kevyen mu-

siikin kuuntelu ei ollut mahdollista, koska maassa oli voimassa tanssikielto.

Reijo Ahola sanoo konsertin ohjelmavalintojen kohdistuvan suunnilleen 40 ensimmäisen vuosikymmenen aikana esitettyyn musiikkiin: ”Vaikka Miliza Korjuksen *Warum puuttuukin ohjelmastamme*, on Luostarin puutarhassa teos, jonka ilman muuta on oltava mukana silti unohtamatta wieniläis- ja operettimusiikkia eikä varsinkaan *Harmony Sistersejä!* Muun kevyen musiikin linjauksissa valittiin näytteiksi esimerkkejä mm. Georg Malmsténin, Toivo Kärjen ja George de Godzinskyn tuotannosta, jota tekivät tunnetuksi Olavi Virta, Tapio Rautavaara, Annikki Tähti, Eila Pellinen ja monet muut. Ovathan kaikille tuttuja Täysikuu, Sinitaivas, Pohjolan yö ja Pennitön uneksija! Kuolleet lehdet kuuluvat lähes aina vakio-ohjelmistoon, ja Ranskalaiset korot ovat hyvä esimerkki suosituksi nousseesta uudesta, jatshtavasta tyyliisäytenä.”

Turun Sotaveteraanisoittajien kaksoiskonsertissa 19. ja 20. marraskuuta Heikkilän sotilaskodissa ovat solisteina orkesterin omien laulajien lisäksi Sointu-Siskot eli Emmi Välke, Eevi Pulli ja Elviira Pulli sekä Pertti Keihäs ja Aulis Kotaviita. Konsertin johtaa dir.mus. Reijo Ahola. Sovitukset ovat Urpo Laakson käsialaa.

Turun Sotaveteraanisoihtajat

Lauantain toivotut

Lauantai

19.11.2016 klo 15.00

Sunnuntai

20.11.2016 klo 15.00

**Heikkilän sotilaskoti,
Rykmentintie 15**

Johtaa Reijo Ahola

**Solisteina Sointu-Siskot,
Aulis Kotaviita, Pertti Keihäs,
Reijo Ahola, Keijo Lehto ja
Antti Virtanen**

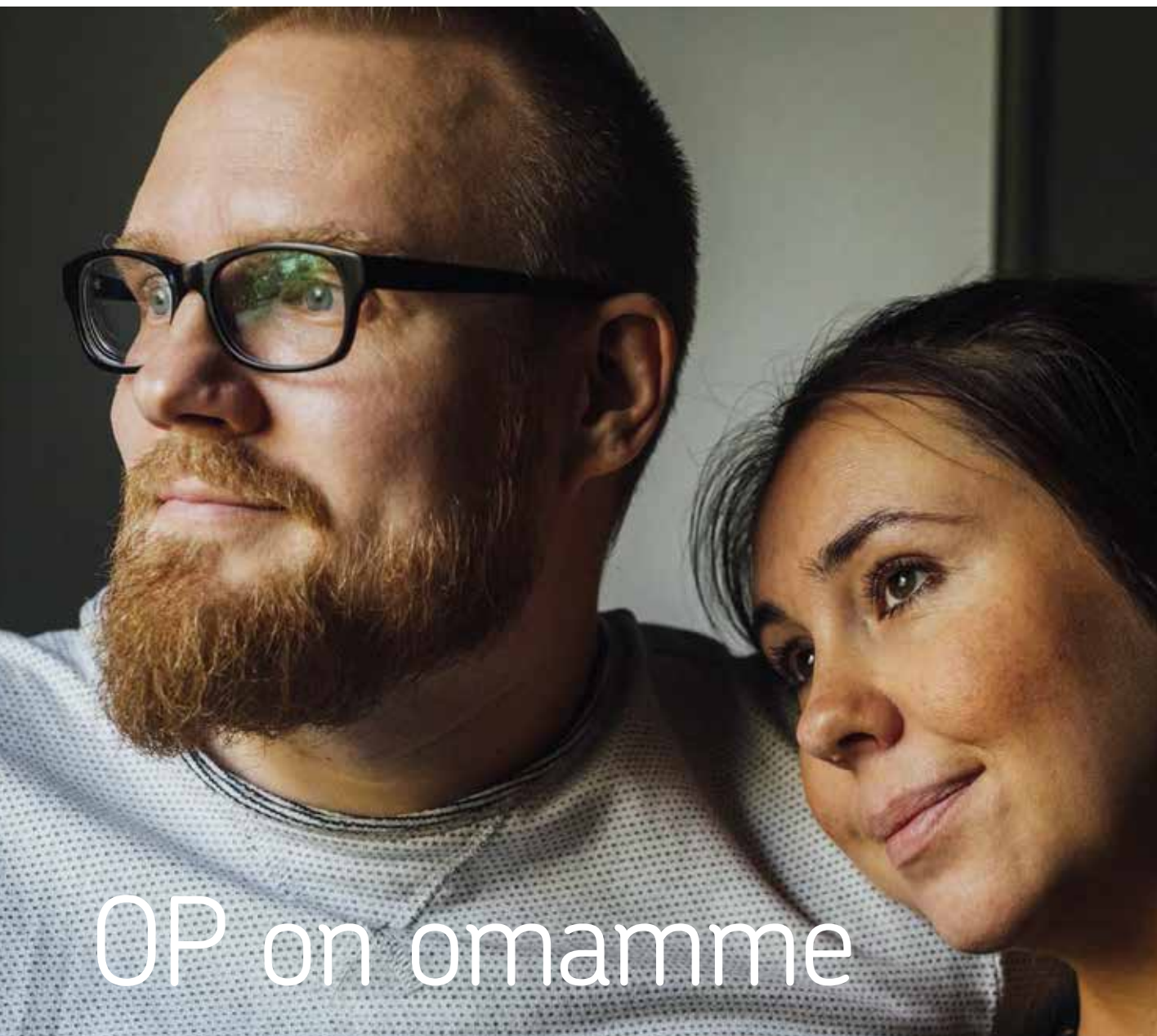
Juontajana Pertti Keihäs

Liput 15 €, veteraanit ja lotat vapaa pääsy.
Lippuja ennakolta Turun Sotaveteraaniyhdistyksen
toimistosta Läntinen Pitkäkatu 37 ja Heikkilän sotilaskodista.
Lippujen ennakkovaraus Heikkilän sotilaskodista
myös puhelimella Heli Jukala 050 5584 023.

Itella Green

OP on omamme

Omistaja-asiakkaana teet hyvää, itsellesi ja muille. Tämäkin tarina, jossa Katja ja Teemu saivat talouteensa tukea perheenlisäyksen koittaessa, on sinun ansiotasi.

Me haluamme olla mukana omistaja-asiakkaidemme arjen käännteissä. Omistaja-asiakkaana saat esimerkiksi alennuksia pankki- ja vakuutuspalveluista, ostat ja myyt rahastoja kuluitta sekä kuittaa asioinnin maksuja OP-bonuksilla.

Liity joukkoomme: op.fi/omamme

Yhdessä hyvä tulee.

OP Turun Seutu

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870 tai (02) 233 2514